

Impactul șomajului asupra securității economiei naționale a Republicii Moldova

Ecaterina BARBĂROȘIE,
doctor în economie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică

Nadejda NAZAR,
doctor în economie, conferențiar universitar,
Universitatea Agrară de Stat din Moldova

SUMMARY

Based on previous experience of the impact of unemployment on the national economic securities in the Republic of Moldova, this article proposes some directions for improving the situation in our country.

Key words: *unemployment; favorable climate; national economic securities; impact.*

Dezvoltarea economică fundamentează existența omului. Existența și progresul societății sunt asigurate, dacă atât evoluția celor doi termeni, populația și economia, cât și interacțiunea dintre aceștia întrunesc anumite caracteristici calitative și dimensionale. Lipsa acestora sau distorsionarea lor au efecte negative, cum sunt, subdezvoltarea economică, șomajul, scăderea nivelului de trai etc., considerate, adesea, nu fără temei, ca forme ale dezechilibrelor corelației populație – economie.

Șomajul este astăzi unul dintre aceste aspecte care afectează, în proporții diferite, toate țările.

Cuvântul *șomaj* provine de la cuvântul francez *chomage*, care a fost preluat din limba latină *caumare*, ceea ce înseamnă căldură mare, din cauza căreia înceta orice activitate. Așadar, categoria de șomaj este „inactivitate” din cauza temperaturii ridicate. Șomajul este un concept care s-a conturat la începutul secolului al XX-lea. Inițial, desemna inactivitatea proprie zilelor de sărbătoare sau nelucrătoare; engle-

zii vorbeau despre „out of work”. Treptat, a dobândit sensul de încetare a activității, adică „unemployment”.

În teoria economică există mai multe modalități de a defini șomajul și în funcție de mai multe forme de comensurare. Prin ceea ce au comun aceste definiții, putem caracteriza șomajul ca o stare negativă a economiei care afectează o parte din populația activă disponibilă, prin negăsirea locurilor de muncă.

În termenii pieței muncii, șomajul reprezintă excedentul ofertei față de cererea de muncă. Șomeri sunt toți cei apti de muncă, dar care nu găsesc de lucru. Foarte cunoscută este definiția șomajului dată de Biroul Internațional al Muncii (organizație din sistemul Națiunilor Unite). Potrivit acestei definiții, șomer este oricine care are mai mult de 15 ani și îndeplinește comitent următoarele condiții:

- este apt de muncă;
- nu muncește;
- este disponibil pentru o muncă salariată sau nesalariată;

- caută un loc de muncă.

Șomajul poate fi caracterizat prin mai multe aspecte:

a) *nivelul șomajului*. Se determină atât absolut, ca număr, cât și relativ – ca rată a șomajului (numărul șomerilor/populația activă);

b) *intensitatea șomajului*. Se poate distinge:

- șomajul total, care presupune pierderea locului de muncă și încetarea totală a activității;

- șomajul parțial, care constă în diminuarea activității depuse de o persoană în special prin reducerea duratei săptămânii de lucru sub cea legală cu scăderea remunerației;

- șomajul deghizat, este specific, mai ales, țărilor slab dezvoltate, unde numeroase persoane au o activitate aparentă, cu o eficiență (productivitate) mică;

c) *durata șomajului sau perioada de șomaj* – de la momentul pierderii locului de muncă până la reluarea activității;

d) *structura șomajului* sau componentelor acestuia formate prin clasificarea șomerilor după diferite criterii: nivelul calificării, domeniul în care au lucrat, categoria socioprofesională căreia îi aparțin, ramurile de activitate din care provin, sex, categorii de vârstă, rasă etc.

Șomajul poate fi rezultatul multor cauze care pot acționa separat în timp sau concomitent. Prin natura lor, aceste cauze derivă din mărimea salariului (nominal sau real), cererea și oferta de bunuri efective și globale, rigiditatea prețurilor și salariului etc., care sunt reflectate în teoria economică.

Șomajul, așa cum este prezentat astăzi, a fost explicat pentru prima dată în a doua jumătate a secolului al XIX-a, când raționamentele științifice au început să recurgă la conceptele de piață a muncii și folosirea deplină a forței de muncă. Potrivit acestei abordări, căreia i se spune neoclastică sau numai clasică, pe piața muncii se confrun-

tă cererea întreprinderilor care angajează salariați atât timp cât productivitatea marginală a muncii este egală cu salariul real existent și oferta celor ce vor să se angajeze, formată pe baza opțiunii sau arbitrajului lor între muncă și timp liber.

Ofertanții vor opta pentru muncă atât timp cât puterea de cumpărare a remunerației pe care o vor primi este superioară expresiei în bani a efortului pe care trebuie să-l facă în cadrul muncii. Punctul central al teoriei neoclasice este existența echilibrului general (atât pe piața bunurilor economice cât și pentru piața muncii) în condițiile în care prețurile (inclusiv salariul) sunt presupuse flexibile, astfel încât prin oscilațiile lor se restabilesc automat echilibrul și folosirea deplină a forței de muncă.

Șomajul este rezultatul acțiunilor mai multor factori, care generează diferite forme concrete ale acestuia. Printre acești factori menționăm: progresul tehnico-științific, crizele economice, calamitățile naturale, războaiele ș. a.

În funcție de impactul factorilor care îl provoacă, șomajul se manifestă în mai multe forme:

1. *Șomaj ciclic*, expresie care se atribuie șomajului conjunctural și celui sezonier, adică șomajului care se formează în faza de recesiune (criză-depresiune) a ciclului economic sau care decurge direct din restrângerea activității economice în anumiți anotimpuri ale anului.

2. *Șomaj sezonier*. Șomaj, care apare ca urmare a restrângerii activității economice în anumite perioade ale anului, în care condițiile naturale sunt mai puțin prielnice sau chiar neprielnice. Este caracteristic agriculturii, construcțiilor și turismului.

3. *Șomaj structural*, formă de șomaj determinată de tendințele de restructurare a economiei pe activități, forme de proprietate, managerială, geografică etc., care are loc sub incidența progresului tehnico-economic, a crizei energetice, a mutațiilor

din aparatul productiv, a unor importante fenomene sociale sau politice.

4. *Șomaj tehnologic*, formă de șomaj determinată de înlocuirea vechilor tehnici și tehnologii cu altele noi, precum și de centralizarea unor capitaluri sau activități, care sunt însoțite de restrângerea locurilor de muncă. Resorbirea acestui gen de șomaj este foarte dificilă, pentru că presupune recalificarea forței de muncă în concordanță cu noile cerințe ale tehnicilor și tehnologiilor implementate și cu managementul firmelor afectate de centralizare, lărgirea activităților economice pentru a crea noi locuri de muncă.

5. *Șomaj tehnic*, formă de șomaj determinată de întreruperea activității unei firme din lipsă de comenzi, de regulă pe un timp determinat. Cei afectați de șomajul tehnic nu sunt înregistrați la oficiile de forță de muncă și șomaj, primesc indemnizația de șomaj de la firma respectivă, iar cuantumul acesteia este diferit de cel reglementat în mod general pe economie. Șomajul tehnic încetează odată cu reluarea activității firmei. Poate fi total sau parțial. Este caracteristic economiilor care se află în criză sau în tranziție la economia de piață.

6. *Șomaj de inadaptare*, formă a șomajului determinată de imposibilitatea unei părți a populației, denumită tehnofobă, de a utiliza și de a se adapta tehnicilor avansate actuale, care presupun abstracție, interactivitate, viteză de execuție și flexibilitate deosebită. Abstractizarea generalizată, proprie activităților și tehnicilor de ultimă oră, nu este suportată de către cei care au nevoie să atingă, să simtă și să manipuleze obiecte fizice concrete. Interactivitatea, caracteristică dialogului om-mașină, solicită personalului flexibilitate – schimbarea activității în orice moment – și viteză de reacție excepțională, pentru a nu bloca sistemul din care face parte, excluzându-i pe cei care nu înțeleg mesaje afișate și nu le pot răspunde în timp util.

Tehnologiile informatizate extind șomajul de inadaptare, iar pregătirea și orientarea personalului pot evita sau diminua acest fenomen.

7. *Șomaj voluntar*, formă de șomaj proprie celor care decid în mod deliberat să înceteze să muncească (total sau parțial), fie pentru că ei apreciază că salariul este prea mic și preferă timpul liber sau doresc să-și însușească o nouă meserie, fie pentru că sunt în căutarea unui loc de muncă mai bine remunerat, iar costurile antrenate de această căutare vor fi mai mult decât compensate prin creșterea salariului. În anul 1970, anumiți economiști, printre care Milton Friedman (economist american, profesor universitar), spuneau despre șomajul voluntar că este șomaj natural. Pentru ei șomajul natural este un șomaj de echilibru, deoarece rezultă dintr-o alegere deliberată. Treptat, mulți economiști și-au conturat ideea că șomajul existent în ultimele decenii în țările dezvoltate este îndeosebi șomaj voluntar, negând, astfel, șomajul involuntar, care este, de fapt, singurul ce trebuie să preocupe politicile economice.

8. *Șomaj keynesian*, formă a șomajului explicată pentru prima dată de John Maynard Keynes (economist englez, profesor universitar), ca șomaj involuntar, determinat de dezechilibrele din economie și, în special, de dezechilibrul dintre cererea și oferta agregate. Din punct de vedere logic, punctul de plecare în favoarea șomajului keynesian îl constituie inerția sau rigiditatea la scădere a prețurilor pe termen scurt, fapt foarte bine relevat de Keynes la vremea lui. Această rigiditate atrage raționalizarea muncii, care poate genera două tipuri de dezechilibre pe piața muncii, acestora corespunzându-le diferite tipuri de șomaj. Când prețurile efective sunt superioare prețurilor de echilibru de pe piețele bunurilor, cererea agregată este inferioară ofertei agregate. Dezechilibrul astfel format pe piața bunurilor trece pe piața mun-

cii, resimțindu-se prin reducerea cererii de muncă și formarea sau creșterea șomajului. Acesta este, de fapt, un șomaj derivat din dezechilibrul dintre cererea și oferta agregată, generat, la rândul său, de rigiditatea prețurilor la scădere, pe care Keynes l-a explicat și de aceea îi poartă numele.

Există și alte forme ale șomajului: absolut, temporar, forțat, benevol, de masă, invizibil, fictiv, fricțional.

sau măsuri pentru diminuarea șomajului.

În cele ce urmează vom analiza structura șomerilor în economia națională.

Analizând datele tabelului 1, se poate observa că numărul total de șomeri s-a micșorat cu 17,9 mii persoane față de anul 2009 și cu 4,6 mii persoane față de anul 2012. Acest lucru ne demonstrează o scădere treptată a numărului șomerilor și încadrarea acestora în câmpul muncii.

Tabelul 1. Determinarea structurii șomerilor după durata șomajului în economia Republicii Moldova (anii 2009-2013)

Indicatorii	a. 2009		a. 2010		a. 2011		a. 2012		a. 2013	
	mii pers.	%	mii pers.	%	mii pers.	%	mii pers.	%	mii pers.	%
Numărul de șomeri-total	81	100	92	100	84	100	67,7	100	63,1	100
Mai puțin de 3 luni	24	29,63	24,7	26,85	21,2	25,24	19,6	28,95	20,4	32,33
3 – 6 luni	18,9	23,33	20,7	22,5	19,9	23,69	15,2	22,45	15,9	25,2
6 – 12 luni	15,5	19,14	18,4	20	15,6	18,57	12,1	17,87	11	17,43
12 - 24 luni	11	13,58	16,5	17,93	16,2	19,29	11,4	16,84	8,2	13,0
Mai mult de 24 luni	11,6	14,32	11,8	12,83	11,2	13,33	9,4	13,88	7,5	11,89

Sursa. Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova.

Fiind un fenomen care afectează, în diferite proporții, toate țările, prin nivelul, structura, durata și consecințele sale, șomajul s-a impus atenției guvernelor și forțelor sociale, devenind o preocupare generală. Pe termen scurt, obiectivul major al tuturor acestora îl formează atenuarea exacerbarii consecințelor sale, iar pe termen mediu și lung, obiectivul constă în diminuare sau chiar resorbirea resurselor de muncă aflate în stare de șomaj.

Numeroasele aspecte interdependente, prin natura lor, vizează atât firmele, cât și societatea, atât pe cei ce lucrează, cât și pe șomeri. Toate acestea formează obiectul unor reglementări sau orientări care, în totalitatea lor, sunt cunoscute ca politici

Ponderea cea mai mare le revine persoanelor ce sunt șomeri mai puțin de 3 luni cu cota de 32,33%, sau cu 2,7 puncte procentuale mai mult față de anul 2009 și, respectiv, cu 3,38 puncte procentuale mai mult față de anul 2012. Cca 25% revin șomerilor cu o perioadă de la 3 până la 6 luni, cota respectivă s-a mărit treptat în perioada analizată.

Șomerilor cu o perioadă de la 6 luni până la 12 luni le revine o cotă de 17,43%; la această categorie de șomeri cota s-a micșorat cu 1,71 puncte procentuale față de anul 2009 și, respectiv, cu 0,44 puncte procentuale față de anul 2012.

Șomerii cu o perioadă de la 1 an până la 2 ani constituie o pondere de 13% care e

mai mică cu 0,58 puncte procentuale față de anul 2009 și cu 3,84 puncte procentuale față de anul 2012. Ponderea cea mai mică o dețin șomerii cu o perioadă mai mare de 2 ani, cota acestora constituind cca 12%, care în perioada analizată a scăzut treptat.

În cele ce urmează vom efectua calculul ratei șomajului după formula:

$$R_s = (M_s / P_a) * 100\%, \quad [6, p. 330]$$

unde: R_s - rata șomajului;

M_s - masa șomajului sau numărul de șomeri;

P_a - populația activă disponibilă.

Principalele direcții de intensificare a plasării în câmpul muncii a șomerilor pot fi:

- crearea noilor locuri de muncă (pentru anumite categorii sociale: tineri, femei cu copii mici, invalizi ș. a.) se realizează odată cu sporirea activităților existente în economia Moldovei;

- activitățile care concurează la crearea noilor locuri de muncă sunt, mai ales, de natură industrială, cu toate că ponderea industriei în economie are tendința de diminuare;

Tabelul 2. Determinarea ratei șomajului în economia Republicii Moldova (anii 2009-20013)

Indicatorii	2009	2010	2011	2012	2013
Populația economic activă, mii pers.	1184,4	1143,4	1173,5	1146,8	1172,8
Numărul de șomeri, mii pers.	81	92	84	67,7	63,1
Inclusiv: bărbați	50,8	57,3	49,6	42,2	38
femei	30,2	34,7	34,4	25,6	25,1
Rata șomajului, %	6,84	8,05	7,16	5,9	5,38
Sporul (reducerea) absolut al ratei șomajului în bază (față de anul 2009)	-	1,21	0,32	-0,94	-1,46
Sporul (reducerea) absolut al ratei șomajului în lanț (față de anul precedent)	-	1,21	-0,89	-1,26	-0,52

Sursa. Elaborat de autori în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova.

Analizând datele tabelului 2, se poate menționa că rata șomajului în ultimii 5 ani s-a micșorat treptat. Efectuând o comparație față de anul 2009, rata șomajului a scăzut cu 1,46 puncte procentuale, iar față de anul 2012 s-a redus cu 0,52 puncte procentuale.

De asemenea, se observă că din persoanele-șomeri peste 55% reprezintă bărbații – sunt nesatisfăcuți de remunerarea muncii și condițiile de lucru, iar mai puțin de 45% le reprezintă femeile – cauza este plecarea acestora în concediul de maternitate și apoi în concediul pentru îngrijirea copilului, care, conform legislației în vigoare, este de până la 3 ani sau 6 ani.

- stimularea dezvoltării antreprenoria-tului mic și mijlociu prin diferite facilități și susținere de către organele publice centrale și locale;

- sporirea investițiilor în învățământul profesional și formarea profesională a viitorilor muncitori și specialiști;

- asigurarea șanselor egale de ocupare și de promovare în carieră pentru toate categoriile de solicitanți ai locurilor de muncă corespunzătoare;

- crearea anumitor facilități pentru tineret, începând cu studiile plătite de către întreprinderi în credit, cu condiția că după terminarea studiilor tânărul specialist va lucra la această întreprindere și va rambur-

sa creditul (analog cu țările dezvoltate, ca Germania ș. a.);

- corelarea cât mai strictă a politicii de stat privind pregătirea forței de muncă cu activitatea agenților economici;

- angajarea șomerilor în lucrări publice, remunerate egal cu cele private;

- informarea sistematică a posesorilor forței de muncă și angajatorilor privind situația de pe piața de muncă ș. a.

Sperăm că propunerile acestea vor îmbunătăți situația referitor la impactul șomajului asupra securității economiei naționale al Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Lege privind securitatea și sănătatea muncii, nr. 186 din 10.07.2008. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 143-144 din 05.08.2008.

2. Lege pentru aprobarea concepției securității naționale a Republicii Moldova, nr. 112 din 22.05.2008. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 97-98 din 03.06.2008.

3. Angelescu, C., Apostol, Gh. Economia politică. București: Editura Economică, 1995, 670 p.

4. Angelescu, C., Dumitru, C. Dicționar de economia politică. București: Editura Economică, 2005, 520 p.

5. Blanoschi, A., Butnaru, V. Piața forței de muncă și politicile sociale. Chișinău: AAP, 2009, 164 p.

6. Moldovanu, D. Curs de teorie economică. Chișinău: ed. ARC, 2006, 432 p.

7. www.statistica.md – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Prezentat: 27 octombrie 2014.

E-mail: ec_barbaros@yahoo.com
n._barbarosie@uasm.md